

UOT: 73/76.

ORCID: 0009-0007-5043-1537

DOI: <https://doi.org/10.52094/3005-9941.46.2024.060>

Gülşən Tofiq qızı Qasımzadə
Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq Akademiyasının dissertantı
E-mail: gulshengasimzadeh@yahoo.com

OSMANLI SARAY XALILARI VƏ ONUN İNKİŞAFINDA AZƏRBAYCANLI RƏSSAM VƏ SƏNƏTKARLARININ ROLU

Xülasə: Məqalədə XV-XVI əsrlərdə Türkiyədə Osmanlı dövründə yaranan saraylar və bu sarayların bədii tərtibatında istifadə edilən xalılardan bəhs olunur. Türkiyənin Səlcuq dövrü xalılarında fərqli olaraq XVI-XVII əsr Osmanlı dövrü xalılarına həm Azərbaycanın, həm də Misirin təsiri olmuşdur.

Osmanlılar və səfəvilər arasında mürəkkəb siyasi qarşıdurmaya baxmayaraq, hər cür əlaqələr (o cümlədən hərbi mahiyyətli) mədəniyyət və incəsənət sahəsində dialoq yaradırdı. Belə ki, müəyyən hərbi toqquşmalar azərbaycanlı sənətkarların osmanlı emalatxanalarında çalışmasına, çoxsaylı mahir sənətkarların yerini dəyişməsinə səbəb olurdu. Onlar da məcburi olaraq yeni şəraitdə çalışır, yaradıcılıq fəaliyyətini davam etdirirdilər. Türkiyəyə köçürülən yüzlərlə, minlərlə azərbaycanlı sənətkar burada işləyib, türk incəsənətində böyük iz qoymuş, onun simasının formalaşmasına güclü təkan vermişdilər. Ümumiyyətlə, Osmanlı saray xalılarının bədii təhlili türk saray incəsənətinin Azərbaycan incəsənəti ilə yaxınlığı haqqında fikir söyləməyə əsas verir.

Açar sözlər: Osmanlı, saray, azərbaycanlı, Misir, xalı, Səfəvilər, Təbriz, İstanbul.

Çiçəkləndiyi dövrdə Osmanlı dövlətinin tərkibinə İran torpaqlarının bir hissəsi, Suriya, Fələstin, İraq, Ərəbistan, Balkan yarımadası, Macarıstan, Rusiyanın cənubu, Polşanın bir hissəsi, Misirin, Şimali Afrikanın, Sudanın bəzi hissələri daxil idi. Bu səbəbdən, Osmanlı sultan sarayının incəsənəti işğal edilmiş ərazilərdə inkişaf edən mədəniyyətlərin təsirinə məruz qalır, onun təsiri ilə formalaşırdı. Bununla bağlı araşdırılan mövzu hüdudlarında Səfəvi Təbrizi təsirinə xüsusi diqqət yetirilməlidir.

Osmanlı və Səfəvi mədəniyyətinin oxşarlığı onların siyasi, iqtisadi və mədəni inkişafının birliyindən irəli gəlirdi. Hər iki dövlət – Azərbaycan (Səfəvilər) və Türkiyə (Osmanlılar) və onların bədii məktəbləri özünün çiçəklənmə dövrünü eyni vaxtda, yəni XVI-XVII əsrlərdə yaşamışdılar. Türkiyə ilə Azərbaycanı həm də ümumi din – İslam və etnogenetik yaxınlıq, mədəni əlaqələr birləşdirirdi. Monqol əsarətindən Osmanlı Türkiyəsinə qaçan azərbaycanlı sənətkarlar yeni şəraitdə uğurla işləyir və öz istedadının reallaşdırılması üçün geniş imkanlar əldə edirdilər. XIII əsrdə, yəni Səlcuq memarlığı inkişafının ən yüksək zirvəsinə çatdığı dövrdə Konya sultanlığında azərbaycanlı me-

marlar və ornamentalist rəssamlar çalışırdı [1, s.118]. 1419-cu ildə Türkiyənin paytaxtı olan Bursa şəhərində Yaşıl məscidi də təbrizli memar tikmişdi [2, s.27]. Bununla yanaşı, iki dövlətin arasında münasibətlər heç də həmişə dostluq və əmin-amanlıq xarakteri daşmırdı. 1503-cü ildə Şah İsmayıl Xətai Ağqoyunlu dövlətini darmadağın edir, İrənin və İraqın ərazilərini zəbt edərək, Səfəvilər dövlətini yaradır və özü həmin dövlətin hökmdarı olur. Səfəvi-qızılbaşların yüksəlişi onların qonşu dövlətlərin, o cümlədən Osmanlı və Şirvanşahlar dövlətlərinin ərazilərinə marağını da artırırdı. Osmanlı sülaləsinin nümayəndələrinə gəldikdə isə, onlar taxt-tac üçün apardıqları mübarizədə bəzən Səfəvilərə kömək üçün müraciət edir, bəzən isə onlara meydan oxuyurdu. Osmanlı imperiyası və Səfəvilər dövlətinin arasında baş verən ilk silahlı münaqişə, yəni iki dövlət arasında hərbi əməliyyatlar 1514-1555-ci illərdə baş verir. Həmin münaqişələr sünnü türklər və şiə azərbaycanlılar arasında dini fikir ayrılığı zəmnində baş vermişdi. Bu müharibənin nəticəsi olaraq 1555-ci ildə sülh müqaviləsi imzalanmışdı.

Səfəvi-Osmanlı münasibətlərində mühüm tarixi hadisə – Çaldıran döyüşü xüsusi yer tutur. Çaldıran döyüşü 1514-cü ildə, avqustun 23-də Van gölünün şimal-qərbində yerləşən Çaldıranda Osmanlı və Səfəvilər dövlətinin orduları arasında baş vermişdi və onun əsas məqsədi Erməni yaylası, Qafqaz və Mesopotamiya üzərində nəzarət əldə etmək idi. Döyüş Osmanlı ordusunun qələbəsi ilə sona yetmişdi. Osmanlılar Səfəvilərin paytaxtı Təbrizə daxil olur, lakin bu şəhəri uzun müddət saxlaya bilməyib geri çəkilməmişdi. Sultan I Səlim Təbrizi tərk edərək yüzlərlə sənətkarı zor gücü ilə İstanbula köçürmüşdü. Bu sənətkarlar müxtəlif sahələrdə – keramika, xalçaçılıq, miniatür rəngkarlığı və s. fəaliyyət göstərirdilər. Əsir götürülmüş sənətkarlar arasında xəttatlar da var idi [3, s.34]. Qənimət şəklində Təbrizdən zəngin maddi sərvətlər, o cümlədən Şah İsmayılın taxt-tacı, silahı, geyimləri, minlərlə qiymətli kitablar, nadir miniatürlər, xalçalar aparılmışdı [2, s.25]. Eyni hadisə 1559-cu ildə, yəni Sultan Süleyman ikinci dəfə Təbrizi işğal edəndə təkrar olunur və Təbrizdən küllü miqdarda qənimətlər aparılır. Çaldıran döyüşündən sonra Səfəvilər öz paytaxtını Təbrizdən Qəzvinə köçürür. Bu ehtiyat tədbiri çox gərəklı idi. Osmanlılar Təbrizi 1534-cü və 1548-ci ildə tutub, hər dəfə buradan zəngin qənimətlər aparmışdılar. Qafqaza nəzarət uğrunda Osmanlı-İran müharibələri 1578-1590-cı illərdə yenidən baş verir. 1590-cı ildə Osmanlı imperiyası və Səfəvilər dövləti arasında İstanbul müqaviləsi imzalanır və nəticədə İran Qafqazı itirir. Bütövlükdə, Osmanlı-İran müharibələri dövründə İstanbula yüzlərlə sənətkar ailəsi, çoxlu rəssam və xalq sənətkarları köçürülmüşdü [4, s.8]. Həmçinin çoxsaylı nadir xalçalar və başqa maddi sərvətlər aparılmışdı.

Əsir götürülmüş və Türkiyəyə gətirilən sənətkarlar xüsusi məntəqələrdə yoxlanılır, onların ixtisası və peşəkar səviyyəsi müəyyən edilirdi. Məsələn, Sultan Süleymanın İstanbulla gətirdiyi sənətkarların arasında olan bir qrup rəssamları “cəmaəti nəqqaşī əcəm”, “cəmaəti qaliçebəfan”, “cəmaəti memaran” adlandırırdılar [2, s.40]. Türk tədqiqatçısı Bigə Çətintürk yazır ki, “cəmaəti qaliçebafan” əsasən sultanların şəxsi xalçaçıları olub [2, s.40-41]. Onların əksəriyyəti əsir yaxud qul kimi işləyirdi. Tədqiqatçı öz əsərində sənətkarların gündəlik zəhmət haqqı cədvəllərindən məlumat verir və hansı

sultanın dövründə işlədiyini göstərir [2, s.41]. Əsir götürülən sənətkarlar üçün yeni iş yerləri açılırdı. 1595-ci ildə bütün imperiya üzrə 16 iri emalatxana işləyir, onlarda yun, ipək, pambıq saplardan istifadə etməklə gözəl xalçalar toxunurdu [5, s.17]. Osmanlı toxuculuğunun əhəmiyyətini azaltmadan, Təbriz sənətkarlarının onun inkişafında rolunu qeyd etmək lazımdır. İstanbula gətirilən xalçalar yerli saray rəssamları və toxucuları üçün nümunə kimi təqdim olunurdu. Osmanlı sarayında Şahqulu adında təbrizli rəssam işləyirdi. “Şahqulunu Sultan Süleyman şəxsən sarayına dəvət etmişdi və ona böyük rəğbət bəsləyərək, 29 saray rəssamın başçısı təyin etmişdi. Sultan Süleyman Şahqulu üçün xüsusi emalatxana ayırır, ona gündə 100 aspra zəhmət haqqı verir və tez-tez ona baş çəkirdi” [6, s.62]. L.Kərimov Şahqulunun Osmanlı miniatürünün inkişafında oynadığı rolu haqqında türk tarixçilərinin verdiyi məlumatı təqdim edir: “Bizim rəssamlar Fatihin dövründən əvvəl səlcuq və Bursa məktəblərindən, hətta Qərb incəsənətindən bəhrələnirdi. Bu sənətə Şahqulu başçılıq etdiyi vaxtdan onlar bir müddət İran incəsənətinin təsirinə (Təbriz məktəbi incəsənəti nəzərdə tutulur) məruz qalmışdı” [4, s.90]. Osmanlı sarayında işləyən təbrizli rəssamlardan söhbət açarkən XVI-XVII əsrlər Azərbaycan miniatür məktəbinin görkəmli nümayəndələrinin – Kamal Təbrizinin, Vəli Can Təbrizinin, Əbdülqəninin, Mansur bəyin, Mir Ağanın, Şeyx Kamalın, Əli Canın adları çəkilməlidir [4, s.90]. Bu məlumata əsasən, Təbriz miniatür məktəbinin Osmanlı miniatürünə güclü təsir göstərməsindən söhbət açmaq məntiqi olardı. Y.Miller qeyd edir ki, “İran (Təbriz) təsiri süjetlərin, ikonografiya və texnikanın mənimləməsində özünü biruzə verir və getdikcə güclənirdi” [6, s.52]. Şah Tahmasibin xalça eskizləri yaratmağa həvəs göstərməsi dəqiq məlumdur. Daha bir dəqiq tarixi fakt odur ki, 1556-cı ildə Şah Tahmasib Osmanlı hökmdarı Sultan Süleymana göndərdiyi məktubda dahi Sinanın tikdiyi böyük məscid üçün (Süleyman məscidi) xalını onun özü göndərəcəyini bildirir və xalın ölçülərini ona göndərməyi xahiş edirdi. Nəticədə, xalılar vaxtında toxunub məscidə göndərilmişdi [2, s.38]. Belə bir qeydə də rast gəlinir ki, 1567-ci ildə İran səfiri baş vəzirə və başqa vəzirlərə Həmədanda və Dərgəzində toxunmuş ipək xalçalar bağışlamışdı. Həmin hədiyyələri 44 dəvə daşıyırmiş. Onlardan 34-ü şəxsən şahın verdiyi hədiyyələri, qalanları isə səfirlərin verdiyi hədiyyələri aparırdı. Hədiyyələrin arasında ən qiymətli əşyalar 20 böyük ölçülü xalçalar idi. Bu xalçalar qızıl saplarla tikilmiş quş, heyvan və gül təsvirləri ilə bəzədilmişdi. Ondən əlavə, dəvə yunundan toxunmuş 9 xalça da olub [1, s.121]. K.M.Əliyeva A.Poupa istinad edərək, qeyd edir ki, Həmədanda və Dəbərzində toxunmuş xalçalar şimal-qərb tipli göllü xalçaların ən parlaq nümunələridir [1, s.121].

XVII əsrin əvvəllərində (1603-cü ildə) Səfəvilər və Osmanlılar arasında hərbi əməliyyatlar yenidən başlayır və onlar 1639-cu ilə qədər davam edir. Bu münaqişədə Avropa dövlətləri və Rusiya mühüm rol oynamışdı, çünki Səfəvilərin Osmanlılarla vuruşdurmaqda onlar da maraqlı idi. 1603-1607-ci illərin hərbi əməliyyatları ərzində Şah I Abbas Osmanlılardan bütün Azərbaycan torpaqlarını, o cümlədən Təbrizi, bütün Cənubi Azərbaycanı, Ordubadı, Culfanı, Naxçıvanı (1603-cü il), İrəvanı (1604-cü il), Gəncəni (1606-cı il), Şamaxını (1607-ci il), Bakını və Dərbəndi azad etmişdi. Mürək-

kəb siyasi qarşıdurmaya baxmayaraq, hər cür əlaqələr (o cümlədən hərbi mahiyyətli) mədəniyyət və incəsənət sahəsində dialoq yaradırdı. Belə ki, hərbi toqquşmalar çoxsaylı mahir sənətkarların yerinin dəyişməsinə səbəb olur, onlar da məcburi olaraq yeni şəraitdə çalışır, yaradıcılıq fəaliyyətini davam etdirirdilər [6, s.22]. Nəticədə, tarixi vəziyyət azərbaycanlı sənətkarların osmanlı emalatxanalarında çalışmasına gətirib çıxarmışdı. Türkiyəyə köçürülən yüzlərlə, minlərlə azərbaycanlı sənətkar burada işləyib, türk incəsənətində böyük iz qoymuş, onun simasının formalaşmasına güclü təkan vermişdilər [1, s.118].

XX əsrin əvvəllərində Lətif Kərimovun ustadı, məşhur rəssam Hüseyn Təbrizi İstanbulda, Sinan Universitetində işləyib, orada dərslər deyib. Hüseyn Təbrizi özünün miniatür məktəbini, xalça və keramika dizaynı məktəbi yaratmışdı. Bununla yanaşı, azərbaycanlı sənətkarlarının da mühüm rol oynadığı Osmanlı xalçaları tam müstəqil olaraq da bənzəri olmayan bir sənət incisidir. Həmin orijinallıq osmanlı miniatürlərində də özünü biruzə verir. Tədqiqatçılar qeyd edirlər ki, “türk rəssamları Təbriz miniatürlərinin incəliyindən və nəfisliyindən uzaq idi. Rəng qamması da nisbətən ağır, hətta sərt görünür, bir çox hallarda o təzadlı rənglərin qarşı-qarşıya qoyulması üzərində qurulur” [7]. Ümumiyyətlə, Osmanlı saray xalılarının bədii təhlili türk saray incəsənətinin Azərbaycan incəsənəti ilə yaxınlığı haqqında fikir söyləməyə əsas verir.

Türk xalçaçılığı zəngin ənənələrə malikdir. Həmin ənənələrin kökü Orta Asiya ərazisində oğuzların yaşadığı dövrə gedib çıxır. Osmanlılar dövründə xalçaçılıq tam yeni səviyyədə inkişaf edirdi. Bu xalçaçılıq Səlcuq dövrünün bizim dövrə gəlib çatmış az saylı xalçaları ilə müqayisədə daha iri miqyaslı faktiki materialla (XVI-XIX əsrlər) təqdim olunur. Sözü gedən dövrdə xalçalar həm xalq sənəti əsərləri, həm də peşəkar saray sənətkarlarının əsərləri idi. Peşəkar sənətkarlar öz xalçalarını eskizlər əsasında yaradırlar və onları xalça materialında əks etdirirdilər. Bu tədqiqatda biz məhz peşəkar sənətkarların yaratdığı saray xalılarının araşdırılmasını məqsəduyğun bildik. Cəniblərin sarayları İstanbuldan başqa bəyliklərin paytaxt şəhərlərində də yerləşirdi. Bu əzəmətli imarətlərin bəzədilməsi üçün çoxsaylı yüksək keyfiyyətli, dəbdəbəli xalçalar lazım idi. Türkiyənin ayrı-ayrı şəhərlərində saray tipli xalçaların istehsalının genişlənməsi də məhz bununla bağlı idi. Ondan başqa, yerli kübarlar Təbriz məhsullarını da həvəslə alırdı. Təbriz xalçaları Şərqdə ən gözəl və keyfiyyətli xalçalar hesab olunurdu. Təbriz xalçaçılıq məktəbi isə müsəlman Şərqi bir çox ölkələrində xalçaçılıq sahəsinə müstəsna təsir göstərmişdir. Osmanlı dövründə xalçaçılıq sənətinin aşağıdakı mərkəzləri məlumdur. Onların arasında ilk növbədə imperiyanın paytaxtı İstanbulu qeyd etmək lazımdır. Xalçaçılıq emalatxanaları Topqapı sarayında, Üsküdar və Kum Kapıda yerləşirdi. XIX əsrə qədər həmin emalatxanalarda qızıl və gümüş saplar tətbiq edilən yun və ipək xalçalar toxunurdu. Həmin xalçalarda Osmanlı dövrünün ənənələri davam etdirilirdi. Osmanlı xalçalarının ən iri satış mərkəzi liman şəhəri Smirnada yerləşirdi (Smirna – müasir İzmir şəhərinin qədim adıdır). Smirnada xalçalar toxunmur, lakin ətraf kəndlərdə “Smirna” adı ilə tanınan xalçalar istehsal olunurdu. Bu xalçalar saray xalçaları üçün səciyyəvi olan əyri xətliliyi “şəhərli” dizaynı ilə seçilirdi. Ondan əla-

və, Türkiyənin ayrı-ayrı bölgələrindən xalçalar gətirilir və dəniz yolları ilə Avropa bazarlarına aparılırdı. XV əsrdən başlayaraq Türkiyənin qərbində, Egey dənizi regionunda yerləşən Uşak şəhəri xalçaçılığın ən iri mərkəzlərində biri olub. Çox güman ki, Topqarı sarayını xalçalarla təhciz edən mərkəz də məhz Uşak olub, çünki saray emalatxananları burada yerləşirdi. Maraqlıdır ki, XVII əsrin əvvəllərində “Uşak şəhərində əhalinin əsas hissəsini ermənilər və yunanlar təşkil edirdi, xalçaçılıqla isə yalnız yunan qadınlar məşğul idi” [6].

İzmir əyalətində yerləşən Berqama şəhərini də xüsusilə qeyd etmək lazımdır. Berqama şəhəri ənənəvi peşə növləri məhsulları ilə - pambıq geyimləri, qızıl məmulatları, nəhayət məşhur Berqama xalçaları ilə şöhrət qazanmışdı. Egey dənizi sahilində, Anadoluda yerləşən çoxsaylı kəndlər də xalçaçılıq mərkəzləri kimi tanınırdı. Çox gözəl, yüksək keyfiyyətli xalçalar həm də Konyada, Karapınarda, Sivasda, Divrigidə, Bursada toxunurdu. Ladik namazlıq xalçaların istehsalı mərkəzi idi.

Osmanlı saray xalçalarının ən qərribə, maraqlı xüsusiyyətlərindən biri onların qeyri-adi strukturudur. Başqa türk xalçalarından fərqli olaraq Osmanlı saray xalçalarında “S” burumlu yun saplardan istifadə edilirdi. Bu da yalnız Misirdə toxunan xalçalar üçün səciyyəvi olan xüsusiyyətdir. Mütəxəssislər bu qeyri-adi xüsusiyyəti Misirin Osmanlılar tərəfindən 1517-ci ildə istila edilməsi ilə əlaqələndirirdilər. Yəni, Osmanlılar Misir emalatxanalarından xalçalar almağa, Misir toxucularının əməyindən və Misir xammalından, yunundan istifadə etməyə başlayır və xammalı Türkiyəyə, yerli emalatxanalara göndərirdilər. Bizim dövrə Qahirə emalatxanalarında İstanbul üçün toxunmuş çoxsaylı gözəl xalçalar gəlib çatmışdır. Qahirə Osmanlı xalçalarının alındığı ən iri təminatçıya çevrilmişdi. Məlum olduğu kimi, Sultan III Murad 11 nəfər toxucuya Qahirədən İstanbula köçməyi əmr etmişdi. Həmin toxucular İstanbulun saray emalatxanasında xalça toxumaq üçün özləri ilə iki ton boyanmış yun gətirmişdilər [8].

Səfəvilər dövründə olduğu kimi xalçaların toxunmasında çox yüksək keyfiyyətli yundan və pambıq iplərdən istifadə edilirdi. Məsələn, xovlu və xovsuz məmulatların hazırlanmasında ipək, qızıl və gümüş saplardan istifadə edilirdi.

Osmanlı Türkiyəsində Səfəvi Azərbaycanında olduğu kimi məscidlərə gözəl ipək xalçalar bəxş etmək ənənəsi var idi. Bu səbəbdən İstanbul xalça muzeyində saxlanan xalçaların çoxu da muzeyə Divrigi Ulu Cəme məscidi tərəfindən bağışlanmışdı (Divrigi Ulu Cəme məscidi UNESCO-nun Dünya mədəni irsi siyahısına daxil edilmişdir) [9].

ƏDƏBİYYAT:

1. Алиева К.М. «Тебризская ковровая школа XVI-XVII веков». Баку. ЭЛМ. 1999.
2. Керимов Л.Г. «Азербайджанский ковер». т. 2. Баку. 1983.
3. А.Ю.Казиев. «Художественное оформление азербайджанской рукописной книги XIII-XVII вв.». М., Книга, 1977.
4. Керимов К.Дж. «Султан Мухаммед и его школа». Москва. «Искусство», 1970.

5. Batari, Ferenc. Ottoman Turkish Carpets. Budapest: Kezthelg, 1994.
6. Миллер Ю.А. Искусство Турции. М., Искусство, 1965.
7. Всеобщая история искусств. Том 2., внига вторая// Под общей редакцией Б.В.Веймарна и Ю.Д.Колпинского. М., Государственное издательство Искусство.
8. (<https://www.pinterest.se/pin/403987029053717629/>)
9. http://www.azerbaijanrugs.com/anatolian/index_anatolian_rugs_carpets.htm _

Гюльшен Гасымзаде

Османские дворцовые ковры и роль азербайджанских художников и мастеров в их развитии

Резюме: В статье рассказывается о дворцах, построенных в османский период в Турции в XV-XVI веках и о коврах, использованных в художественном оформлении этих дворцов. В отличие от ковров Турции сельджукского периода, ковры Османского (Османского) периода XVI-XVII веков подверглись влиянию как Азербайджана, так и Египта.

Несмотря на сложный политический конфликт между османами и сефевидами, между ними были диалоги в области культуры и искусства, а также в других областях (в том числе и в военной). В результате военных конфликтов азербайджанских ремесленников заставили работать в османских мастерских, а многие квалифицированные ремесленники менялись местами. Они были вынуждены работать в новых условиях и продолжать свою творческую деятельность. Здесь работали сотни и тысячи азербайджанских художников, переселённых в Турцию, которые оставили большой след в турецком искусстве, дали мощный толчок формированию его имиджа. В целом художественный анализ османских дворцовых ковров дает повод задуматься о близости турецкого дворцового искусства с азербайджанским искусством.

Ключевые слова: Османская империя, дворец, Азербайджан, Египет, ковер, Сефевиды, Тебриз, Стамбул

Gulshen Gasimzadeh

Ottoman Palace Carpets and the Role of Azerbaijani Artists and Craftsmen in its Development

Summary: The article talks about the palaces that were built during the Ottoman period in Turkey in the XV-XVI centuries and the scores used in the artistic design of these palaces. Unlike the Seljuk period rugs of Turkey, the rugs of the Ottoman period of the XVI-XVII centuries were influenced by both Azerbaijan and Egypt.

Despite the complex political conflict between the Ottomans and the Safavids, all kinds of relations (including military ones) created a dialogue in the field of culture

and art. Thus, certain military conflicts caused Azerbaijani artisans to work in Ottoman workshops and many skilled artisans to change places. They were forced to work in new conditions and continue their creative activities. Hundreds and thousands of Azerbaijani artists who were transferred to Turkey worked here, left a big mark on Turkish art, and gave a strong impetus to the formation of its image. In general, the artistic analysis of Ottoman palace rugs gives reason to think about the closeness of Turkish palace art with Azerbaijani art.

Keywords: Ottoman, palace, Azerbaijani, Egypt, carpet, Safavids, Tabriz, Istanbul.

Məqalənin redaksiyaya daxil olma tarixi: 18.10.2024